KU LEUVEN

Co-assurantie, mededinging en Europa

Tine Meurs
Instituut voor Verzekeringsrecht – KU Leuven
ACIS Seminar, Bestaansrecht Co-Assurantie vanuit juridisch en economisch perspectief
Rotterdam, 25 november 2016

WAT?

- "**Bestaansrecht** co-assurantie vanuit juridisch en economisch perspectief"
  - doctoraatsonderzoek *ad hoc* co-assurantie
  - focus op juridisch perspectief
  - Europees mededingingsrecht

- Wat niet?

KU LEUVEN

HOE?

- *Ad hoc* co-assurantie: Belgische inzichten & Nederlandse vragen
- Europees mededingingsrecht?
- Evolutie Commissiestandpunt inzake *ad hoc* co-assurantie doorheen de jaren
  - Tot 1987: 'in den beginne was er niets'
  - 1993, 2003 en 2010: drie opeenvolgende groepsvrijstellingsverordeningen
  - Huidige situatie en toekomstperspectieven, bedenkingen en onduidelijkheden

Ad hoc co-assurantie: Belgische inzichten & Nederlandse vragen

- Verzekeringnemer legt risico voor aan verzekeraar, vaak geholpen door makelaar
- Leidende verzekeraar gekozen → ofwel zoekt verzekeringnemer/makelaar 'volgers', ofwel zoekt leidende verzekeraar zelf 'volgers'
  - Harmonisatie van voorwaarden en premie?
- Nederlandse praktijk:
  - Steeds betrokkenheid tussenpersoon (?)
  - Steeds Nederlandse beurs?
  - Harmonisatie van voorwaarden en premie?
  - Rol gevolmachtigd agent?

EUROPEES MEDEDINGINGSRECHT?

- EU mededingingsrecht bestaat uit 5 takken
  - Verbod op restrictieve praktijken (art. 101 VWEU)
  - misbruik van machtspositie (art. 102 VWEU)
  - concentratiecontrole (concentratieVo.)
  - staatssteun (art. 107-108 VWEU)
  - overheidsondernemingen (art. 106 VWEU)
- Artikel 101 VWEU: verbod op restrictieve praktijken
  - Art. 101, lid 1 VWEU verbod (4 cumulatieve voorwaarden)
  - Art. 101, lid 2 VWEU: nietigheidssanctie
  - Art. 101, lid 3 VWEU: individuele uitzondering op het verbod (4 cumulatieve voorwaarden)

TOT 1987

- Mededingingsrecht niet van toepassing op sector, peculiarity doctrine
- Europese Commissie al sinds 1972 aandacht voor sector
- 1987: HvJ 45/85, *Verband der Sachversicherer*
  - Europees mededingingsrecht geldt onbeperkt voor verzekeringssector
  - Er mag echter "*rekening gehouden worden met de bijzondere kenmerken van bepaalde economische sectoren en aldaar optredende moeilijkheden*"

GROEPSVRIJSTELLINGSVERORDENINGEN?

- Vóór 2004 (Verordening 1/2003): systeem van gecentraliseerde aanmelding en individuele vrijstelling
  - GVO's zeer nuttig, verminderen werklast Commissie
  - GVO voor verzekeringssector: 1993, 2003 en 2010

- Na 2004: decentralisatie en self-assessment
  - Aantal (sectorspecifieke) GVO's daalt sterk
  - GVO voor verzekeringssector op de helling, deels door systeem van self-assessment deels door 'onraad' bij Commissie

KU LEUVEN

GVO 1 (1993-2003)

- Verordening (EEG) Commissie nr. 3932/92, 21 december 1992 betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de verzekeringssector, *Pb.L* 31 december 1992, afl. 398, 7.

- Vrijstelling voor 4 categorieën van 'samenwerking':
  - Gemeenschappelijke compilaties en tabellen
  - Standaardpolisvoorwaarden
  - Gemeenschappelijke dekking van bepaalde risico's (pooling!)
  - Gemeenschappelijke regels inzake onderzoek en veiligheidsvoorzieningen

GVO 2 (2003-2010)

- Verordening (EG) Commissie nr. 358/2003, 27 februari 2003 betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen van overeenkomsten besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de verzekeringssector, *Pb.L.* 28 januari 2003, afl. 53, 8

- Vrijstellingen voor zelfde 4 categorieën van 'samenwerking'
- Voorwaarden voor vrijstelling worden strenger
- Meer economische benadering

AANLOOP NAAR GVO 3

- Verhoogde aandacht voor mededinging in verzekeringssector
- 2005: openen sector onderzoek ‘business insurance’, co-assurantie (*ad hoc* en pooling) is onderdeel van onderzoek
- 2007: eindverslag sectoronderzoek, Commissie heeft bedenkingen
  - BTC-clausules
  - “geen behoefte aan een op de vorm gericht sectorale groepsvrijstelling” …

GVO 3 (2010-2017)

- Verordening (EU) Commissie nr. 267/2010, 24 maart 2010 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op bepaalde groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de verzekeringssector, *Pb.L.* 30 maart 2010, afl. 83, 1
- Slechts 2 categorieën van vrijstelling overgebleven
  - Gemeenschappelijke compilaties en tabellen
  - Gemeenschappelijke dekking van bepaalde risico's (pooling)
  - *Ad hoc* co-assurantie! was al bij aanvang (1993) uitgesloten uit toepassingsgebied vrijstelling!
  - GVO 3 verwijst expliciet naar 'medeverzekeringspools… met uitzondering van ad-hoc medeverzekeringsovereenkomsten op de inschrijvingsmarkt'

AD HOC CO-ASSURANTIE?

- Kader voor mededingingsrechtelijke beoordeling van *ad hoc* co-assurantie is niet duidelijk
- Groeiende aandacht voor samenwerking tussen verzekeraars (pooling en *ad hoc* co-assurantie)
  - Sectoronderzoek 2007: "*From the description of the coinsurance subscription process it results that insurers expect to and do in fact become aware of prices offered and agreed with the customer by certain of their competitors*"
  - Studie EY 2013
  - Aandachtspunten mededingingsrecht: informatie-uitwisseling, harmonisatie van voorwaarden, harmonisatie van premie

HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

- Rapport van Commissie over werking van GVO 3
  - 17 maart 2016, COM (2016) 153 final, hierbij 'Commission staff working document'
  - Voorlopig standpunt: geen verlenging/hernieuwing GVO
  - Verzekeringssector wordt wel nog steeds gekenmerkt door 'distinct features that present a heightened need for cooperation'
  - Aandacht voor heterogene aard van co-assurantiemarkt, dus case-by-case analye
  - Aandacht voor 'alternative co-insurance arrangements' die 'more competitive forms of co-insurance' zijn, waaronder *ad hoc* samenwerking
- Stakeholder discussie, 26 april 2016, Brussel

HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

- Europe Economics, 2016 studie 'Different forms of cooperation between insurance companies and their respective impact on competition'
  - Sterke nadruk op heterogene aard van co-assurantiemarkt
  - Helder onderscheid tussen pooling en *ad hoc* samenwerking
  - Diepgaande analyse van mededinginsrechtelijke aspecten van de samenwerking

- Alle documentatie is vrij beschikbaar op http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance.html

BEDENKINGEN EN ONDUIDELIJKHEDEN

- Indien niet-hernieuwing van GVO:
  - NIET: Pools (en *ad hoc* co-assurantie) per se verboden
  - WEL: eenzelfde mededingingsrechtelijk kader als alle andere sectoren
- Welk kader?
  - Informatie-uitwisseling: Horizontale Richtsnoeren (Mededeling van de Commissie, Richtsnoeren inzake de toepasselijkheid van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op horizontale samenwerkingsovereenkomsten, *Pb.C.* 14 januari 2011, afl. 11, 1)
  - Gemeenschappelijke dekking: minder afgelijnd, deels Horizontale Richtsnoeren, deels meer algemene bronnen

PERSPECTIEVEN *AD HOC* CO-ASSURANTIE?

- Onderscheid met pooling blijft lastig
  - Studie Europe Economics wel zeer helder
- Bepalen van relevante markt blijft grote uitdaging
- *Ad hoc* co-assurantie lijkt op minder mededingingsrechtelijke bezwaren te stuiten dan andere vormen van samenwerking (studie Europe Economics en (impliciet) rapport Commissie)
- Wat wordt het uiteindelijk…? Pas volkomen zeker op 31 maart 2017 (aflopen GVO 3)!

Vragen en discussie

KU LEUVEN